

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 и точка 6-а од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 и 83/18) и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 110/21 и 74/24), член 65-ѓ став 1 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15, 190/16 и 7/19) и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/19 и 122/21), а во врска со член 16 став 1 точка 6 и член 17 став 1 точка 1 од Законот за финансиска стабилност („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 173/22), Советот на Народната банка на Република Северна Македонија донесе

ОДЛУКА

за методологијата за идентификување системски значајни банки

(„Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 275/24)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишува методологијата врз основа на која Народната банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) ги идентификува системски значајните банки во Република Северна Македонија и го утврдува заштитниот слој на капиталот за секоја системски значајна банка.

Заштитниот слој на капиталот за системски значајни банки претставува макропрудентен инструмент во согласност со закон, а определувањето на висината на овој заштитен слој на капиталот за секоја системски значајна банка со одлуката од точката 10 став 2 од оваа одлука е макропрудентна мерка.

Методологијата од ставот 1 на оваа точка ги содржи:

- квантитативниот пристап при оцена на системската значајност на секоја банка, односно квантитативните критериуми, показателите и потпоказателите врз основа на кои се утврдуваат системски значајните банки;
- начинот на утврдување на заштитниот слој на капиталот за системски значајните банки, врз основа на квантитативниот пристап;
- оцена на системската значајност врз основа на дополнителна оцена и дополнителните квантитативни и квалитативни показатели;
- начинот на утврдување на заштитниот слој на капиталот за системски значајните банки, врз основа на дополнителна оцена.

За банка којашто е предмет на консолидирана супервизија во пресметките се земаат предвид консолидираните финансиски извештаи и консолидираните супервизорски извештаи на банкарската група.

II. КВАНТИТАТИВЕН ПРИСТАП ЗА ИДЕНТИФИКУВАЊЕ СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИ БАНКИ

2. Квантитативниот пристап за идентификување системски значајни банки се заснова врз следниве четири критериуми на системска значајност:

- големина;
- заменливост;
- поврзаност;
- сложеност.

Критериумите од ставот 1 од оваа точка имаат подеднакво значење, односно имаат ист пондер во утврдувањето на системската значајност на банките.

Критериумот „големина“ го одразува значењето на банката од аспект на нејзиниот удел во пазарот (актива на банкарскиот систем). Колку е поголема банката, толку е поголема веројатноста дека нејзината нестабилност може да влијае негативно врз финансискиот систем и довербата во него.

Критериумот „заменливост“ ја одразува улогата на секоја банка во реалната економија или на одреден специфичен пазар во рамките на финансискиот сектор. Банките коишто вршат специфични функции за голем број крајни корисници за кои тие претставуваат значаен снабдувач на одреден продукт имаат поголемо значење за финансиската стабилност и може да е ограничена брзата замена на активностите на една банка со друга.

Критериумот „поврзаност“ ја одразува присутноста на банките во активностите со финансиските институции во земјата, на девизниот пазар и во домашниот платен промет.

Критериумот „сложеност“ ја одразува присутноста на домашните банки на меѓународните пазари, односно обемот на прекуграничните активности на банките, обемот на платниот промет со странство, како и вршењето старателски активности.

3. Во секој критериум од точката 2 од оваа одлука се вклучуваат квантитативни показатели врз основа на коишто се определува значајноста на секоја банка според секој критериум.

Квантитативните показатели од ставот 1 од оваа точка имаат подеднакво значење, односно имаат ист пондер во рамките на секој критериум.

Одделен квантитативен показател од ставот 1 од оваа точка може да се состои од потпоказатели, коишто имаат подеднакво значење, односно имаат ист пондер во рамките на секој квантитативен показател.

Квантитативните показатели од ставот 1 од оваа точка и потпоказателите од ставот 3 од оваа точка се прикажани во прилогот бр. 1 – Критериуми на системска значајност и квантитативни показатели вклучени во секој критериум, којшто е составен дел на оваа одлука.

Пондерите на значајност на критериумите, показателите и потпоказателите се определени со упатството од точката 12 од оваа одлука.

4. Врз основа на критериумите, показателите и потпоказателите од точките 2 и 3 од оваа одлука, Народната банка пресметува збирна оцена за системската значајност за секоја банка во Република Северна Македонија, како просечна вредност на оцените за критериумите за таа банка.

По исклучок на ставот 1 од оваа точка, во пресметките за потребите на идентификувањето системски значајни банки не се вклучува „Развојната банка на Северна Македонија“ АД Скопје, којашто е исклучена од идентификувањето системски значајни банки во Република Северна Македонија, поради нејзиниот специфичен карактер и ограничен тип активности коишто ги врши.

5. Пресечната точка помеѓу системски значајните и системски незначајните банки во Република Северна Македонија изнесува 350 базични поени. Банката чија збирна оцена ја надминува пресечната точка се идентификува како системски значајна.

III. УТВРДУВАЊЕ ЗАШТИТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ЗА ИДЕНТИФИКУВАЊЕ СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИ БАНКИ, ВРЗ ОСНОВА НА КВАНТИТАТИВНИОТ ПРИСТАП

6. Врз основа на збирната оцена од точката 4 од оваа одлука, секоја системски значајна банка се распоредува во една од петте поткатегории системска значајност.

Поткатегориите системска значајност се движат во интервалот помеѓу пресечната точка (минимална вредност) и збирната оцена на банката со највисока системска значајност зголемена за една стандардна девијација на збирните оценки на сите системски значајни банки (максимална вредност).

7. За секоја поткатегорија системска значајност се доделува соодветен процент на заштитен слој на капиталот, којшто може да се движи од 1% до 3,5% од активата пондерирана според ризиците.

Висината на заштитниот слој на капиталот за секоја поткатегорија системска значајност е определена во прилогот бр. 3 – Заштитен слој на капиталот за секоја поткатегорија системска значајност, којшто е составен дел на оваа одлука.

Висината на интервалите на петте поткатегории системска значајност е определена со упатството од точката 12 од оваа одлука.

IV. ДОПОЛНИТЕЛНА ОЦЕНА ЗА ИДЕНТИФИКУВАЊЕ СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИ БАНКИ

8. Покрај квантитативниот пристап од главата II од оваа одлука, Народната банка применува и дополнителна оцена врз основа на која банката чијашто збирна оцена според квантитативниот пристап е помеѓу 4,5 и 350

базични поени ја идентификува како системски значајна банка врз основа на оцената којашто банката ја имала при квантитивниот пристап од главата II од оваа одлука и врз основа на дополнителните квантитативни и квалитативни показатели.

Листата на дополнителните квантитативни и квалитативни показатели од ставот 1 на оваа точка е наведена во прилогот бр. 2 – Дополнителни показатели, којшто е составен дел на оваа одлука.

Банката од ставот 1 од оваа точка, чијашто оцена за кој било од критериумите од точката 2 од оваа одлука надминува 350 базични поени, ќе биде идентификувана како системски значајна банка.

Банката од ставот 1 од оваа точка чијашто вредност за барем еден дополнителен квантитативен показател надминува 350 базични поени или која ги исполнува условите од дополнителните квалитативни показатели ќе биде идентификувана како системски значајна банка.

Оцената на системската значајност според дополнителните квантитативни показатели се врши соодветно на начинот определен во точките 3 и 4 од оваа одлука, при што во пресметката се вклучуваат сите банки, освен „Развојната банка на Северна Македонија“ АД Скопје.

V. УТВРДУВАЊЕ ЗАШТИТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ВРЗ ОСНОВА НА ДОПОЛНИТЕЛНА ОЦЕНА

9. Банката којашто врз основа на примената на дополнителната оцена од главата IV од оваа одлука е идентификувана како системски значајна банка се распоредува во најниската поткатегорија системска значајност, определена во согласност со главата III од оваа одлука.

VI. ДИНАМИКА ЗА УТВРДУВАЊЕ СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИ БАНКИ И ЗА ИЗДВОЈУВАЊЕ НА ПОТРЕБНИОТ ЗАШТИТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ЗА СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИТЕ БАНКИ

10. Народната банка ги идентификува системски значајните банки во согласност со одредбите на оваа одлука, врз основа на податоците заклучно со 30 јуни од тековната година.

За секоја банка идентификувана како системски значајна банка во согласност со ставот 1 од оваа точка, Извршниот одбор на Народната банка носи одлука во која е наведена висината на стапката на заштитниот слој на капиталот за системски значајна банка што треба да го одржува банката и ја доставува до банката најдоцна до 31 октомври во тековната година.

Заедно со одлуката од ставот 2 од оваа точка, Народната банка доставува и објаснување до системски значајната банка за начинот на идентификување на таа банка како системски значајна.

Банката којашто за првпат е идентификувана како системски значајна

банка или на која ѝ е зголемена висината на стапката на заштитниот слој на капиталот за системски значајна банка е должна да ја достигне стапката на заштитниот слој на капиталот наведена во одлуката од ставот 2 од оваа точка, најдоцна до 30 септември следната година.

Банката на која ѝ е одредена непроменета стапка на заштитен слој на капиталот за системски значајна банка е должна да ја одржува таа стапка најмалку до 30 септември следната година.

11. Во согласност со закон, Народната банка ја објавува листата на банки коишто се идентификувани како системски значајни банки на својата интернет-страница во рок од 15 дена по доставувањето на одлуката од точката 10 став 2 од оваа одлука.

12. Гувернерот на Народната банка ќе донесе упатство за спроведување на оваа одлука во кое подетално се определуваат:

- начинот на утврдување на збирната оценка на секоја банка, вклучително и висината на пондерите на значајност на критериумите, показателите и потпоказателите според квантитативниот пристап,
- начинот на утврдување на системската значајност врз основа на дополнителната оценка, и
- големината на интервалите на секоја поткатегорија системска значајност.

Упатството од ставот 1 од оваа точка се ревидира најмалку еднаш во три години, при што задолжително се преоценуваат интервалите на одделните поткатегории системска значајност.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

13. Народната банка ќе го спроведе првото идентификување на системски значајните банки во согласност со оваа одлука врз основа на податоците заклучно со 30 јуни 2025 година и ќе ги извести системски значајните банки за висината на стапката на заштитниот слој на капиталот за системски значајни банки, најдоцна до 31 октомври 2025 година.

Банката од ставот 1 од оваа точка којашто на 1 април 2025 година не е идентификувана како системски значајна банка во согласност со Одлуката за методологијата за идентификување системски значајни банки („Службен весник на Република Македонија“ бр. 26/17 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 88/21 и 102/22) е должна да ја достигне стапката на заштитниот слој на капиталот наведена во одлуката од ставот 1 од оваа точка, најдоцна до 30 септември 2026 година.

Банката од ставот 1 од оваа точка чијашто стапка на заштитен слој на капиталот за системски значајни банки е повисока од стапката којашто била должна да ја достигне до 31 март 2025 година е должна да ја достигне стапката на заштитниот слој на капиталот наведена во одлуката од ставот 1 од оваа точка, најдоцна до 30 септември 2026 година, до кога ја одржува стапката којашто била должна да ја достигне до 31 март 2025 година.

Банката од ставот 1 од оваа точка чијашто стапка на заштитен слој на капиталот за системски значајни банки е еднаква на стапката којашто била должна да ја достигне до 31 март 2025 година е должна да ја одржува таа стапка, најмалку до 30 септември 2026 година.

14. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе почне да се применува од 1 април 2025 година.

О.бр.02-43728/10
26.12.2024 година
Скопје

**Гувернер
и претседавач на Советот
на Народната банка на Република Северна
Македонија
д-р Анита Ангеловска-Бежоска**

**Прилог бр. 1 – Критериуми на системска значајност и квантитативни показатели
вклучени во секој критериум**

Критериум на системска значајност	Показатели Се пресметуваат за секоја банка, како сооднос на одделната позиција за секоја банка и истата позиција на ниво на банкарскиот систем	Потпоказатели Се пресметуваат за секоја банка, како сооднос на одделната позиција за секоја банка и истата позиција на ниво на банкарскиот систем
Големина	Вкупна актива	/
Заменливост	Изложеност на кредитен ризик кон нефинансиските лица резиденти	/
	Депозити на нефинансиските лица резиденти	/
Поврзаност	Платен промет преку платните системи	/
	Промет на девизниот пазар без прометот со Народната банка	/
	Побарувања од и обврски кон финансиските институции резиденти, врз основа на кредитите и депозитите	Побарувања Обврски
Сложеност	Побарувања и обврски од странство	Побарувања Обврски
	Платен промет со странство	/
	Средства на инвестициските и пензиските фондови под старателство	/

Прилог бр. 2 – Дополнителни показатели

Квантитативни показатели
Депозити коишто се покриени од Фондот за осигурување депозити
Депозити коишто не се покриени од Фондот за осигурување депозити
Квалитативни показатели
Вршење критични функции во согласност со Законот за решавање банки

Прилог бр. 3 – Заштитен слој на капиталот за секоја поткатегорија системска значајност

Поткатегоријана системска значајност	Интервал	Заштитен слој на капиталот за системски значајни банки
5	над и4	3,5%
4	над и3 до и4 (максимална вредност)	2,5%
3	над и2 до и3	2%
2	над и1 до и2	1,5%
1	над 350 до и1	1%